TARTU LOODUSMAJA(D) MUUTUVAS AJAS JA RUUMIS

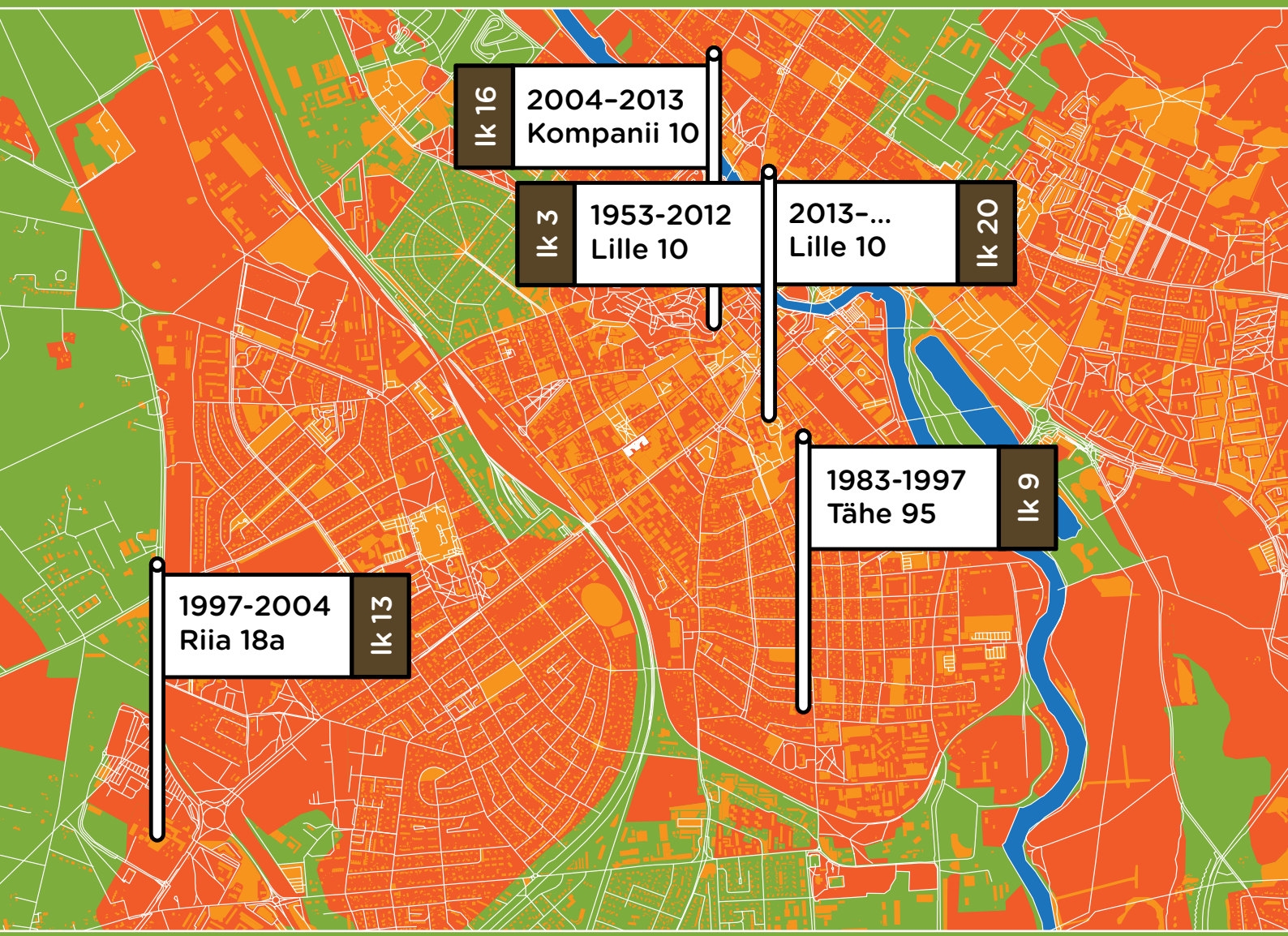

Tartu Linna Noorte Naturalistide Jaam loodi 23. juunil 1953. aastal. Selle koolivälise lasteasutuse nimi on aja jooksul muutunud ja lühenenud:

1953 – Tartu Linna Noorte Naturalistide jaam
1968 – Tartu Noorte Loodusesõprade Maja
1988 – Tartu Noorte Loodusmaja
2002 – Tartu Loodusmaja

Muutunud on ka omandivorm linnavalitsuse huvikoolist erahuvikooliks 2002. aastal.

Põhilised tegutsemiskohad Tartus on olnud Lille 10, Tähe 95, Riia 185 A teaduspargi maja ja Kompanii 10. Lisaks on huviringid tegutsenud Lille majas Lille 9, TÜ zooloogiamuuseumis, botaanikaaias ja mitmetes Tartu koolides. Erinevate klassiruumide ja saalide kõrval on alati tähtis olnud õppimine Lille 10 pargis, aias ning kasvuhoonetes.

60 aasta jooksul on siin erinevate õpetajate juhendamisel pühendanud oma aega looduse tundma ja väärtustama õppimisele tuhanded lapsed ja noored. Läbi muutuvate aegade-olude on kestev olnud õppimine tegutsedes, koostöö ja õuesõpe.

Loodusmaja põhiline õppevorm on olnud ringitöö koolivälisel ajal. Läbi aegade on siin olnud palju erinevaid ringe: zooloogia, mehhaniseerimisring, fotoring, lugemisring, geoloogia, füsioloogia, botaanika, noored mitšurinlased, taimekasvatajate ring, maakorraldajate ring, konstruktorite rühm, akvaristika, rohelised maskid, agrokeemia, looduskaitse, ekskursioonijuhtide ring, keskkonnakaitse, ornitoloogia, jahindus- ja kalandusring, entomoloogia, taimefüsioloogia, modelleerimine, ökoloogia, biogeograafia, metsandus, ehisaiandus, iluaiandus, geograafia, toataimede kasvatus, giidide ring, loodus ja kunst, loodus kunstis, lilleseade, loodus ja fantaasia, noored loodusesõbrad, lillekasvatus ja lilleseade, loodushoiu ring, loodus- ja keskkonnauuringud, loomasõbrad, loodusmatkad, loodusfotograafia, silmaring, keskkonnameedia, tüdrukute loovusring, loodus ja loovus, loodussõbralik meistrimees, linnakeskkond, loodusgiidid.

Loodusmaja direktorid:
1953 – 1958 Johannes Parbo
1958 – 1959 Eha Alver
1959 – 1971 Edgar Toots
1971 – 1972 Heinrich Veromann
1972 – 1974 Nikolai Laanetu
1974 – 1981 Linda Aru
1981 – 1986 Anne Linnamägi
1987 – 1987 Aleksei Lotman
1987 - 1990 Illar Leuhin
1990 – 2007 Ene Örd
2007 – 2012 Kalju Eit
2012 -... Signe Söömer

1953-1983
Lille 10

1953 loodi noorte naturalistide jaam, tegevuskohaks Lille 10 maja koos ümbritseva krundiga. Algul jagati seda nelja toaga maja ka püsielanikega.

Krundile rajati õpetajate ja õpilaste poolt aed ja esimene katlamajaga kasvuhoone (1956). Aed ja kasvuhoone olid üliolulisekс õppebaasiks. Aeda rajati bassein, kujundati peenraid, istutati palju puid. E. Tootsi juhtimisel rajati teine kasvuhoone, mis oli suuremas osas maa all ja kasutas ära maa soojust. Seda kasvuhoonet köeti buržuikaga.

1982 lammutati kasvuhoone seoses TÜ füüsikahoone ehitamisega ja rajati uus tsentraalse küttega kasvuhoone Lille 10 maja taha.

Kasvuhoonetes ajatati naistepäevaks nartsisse, alpikanne, lumikellukesi, sinililli.

Elavnurgas ja õueloomaaias olid merisead, linnud, mäger, nugis, kits, jänesed, roninastikud, ümiseja ja pärdik. Akvaariumeid oli palju ja need olid väga korralikud. Fotolabor tegutses maja keldris.

Asutusel oli algusaastatel oma traktor ja veoauto GAZ 51, mis oli lahtise kastiga. Õppesõitudel tõmmati present üle kasti ning reisijad hoidsid katte nurkadest kinni. Oli ka paat, mis seisis Emajõe tänava ääres. 1960. aastatel ehitati veoauto kastile katus. 1970. aastatel oli kasutusel puupõhjal ja -raamil pika „ninaga“ buss, millega õppesõitudel ja ekspeditsioonidel käidi. Hakati aktiivselt pildistama ja tegema slaide.

Õppeprogrammid olid üleliidulised, võimalus oli kohandada neid kohalike oludega. Algusaastatel olid õppekavad üsna vabad, sõltudes suuresti õpetajatest.

1950. aastatel oli õpilaste hulgas väga suur poiste osakaal, ringidesse võeti suuremaid lapsi, valdavalt alates 6. klassist. Autoringi noored õppisid juhtima ja kasutama veoautot ning traktorit.

DIREKTOR JOHANNES PARBO JA HEINRICH AASAMAA

TAIMEDE AJATAMINE

LAPSED MERISEAGA

ÕPPEVAHEND TRAKTOR

GAZ 51 PEALEEHITATUD KATUSEGA

NATURALISTIDE JAAMA ÕPILASED KITSEGA

MAIE ILUMÄE ÕPILASTEGA KRIMMIS

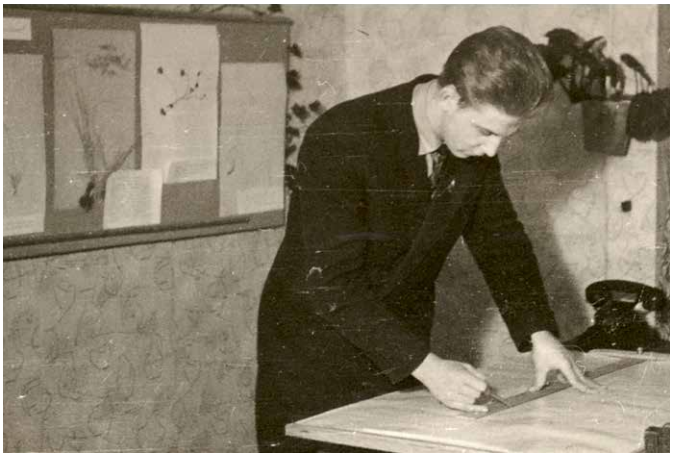

ANTS LÕHMUS AIANDUSRINGIS
AIAPLAANI JOONESTAMAS 1962

ÕPILASTEGA SEVASTOPOLIS

AIANDUSRING 1962

ESIMESE KASVUHOONE EHITUS 1956

AUTORINGI POISID TÖÖHOOS

EDGAR TOOTS LILLE 10 AIAS

PARGITÖÖD

TEGUTSEMINE KASVUHOONES

ÕPETAJAD LILLE 10 AIAS 1966

H. Aasamaa eestvedamisel alustati seemnete kogumist, seemnenimestiku Index seminum koostamist ja maailma botaanikaaedade vahelises seemnevahetuses osalemist. Sellega seoses said õpilased täiendada oma margikogusid välismaiste markidega.

Alustati osalemist Moskvas VDNHL – iga-aastasel põllumajandus- ja rahvamajandussaavutuste näitusel. 1960. aastate algupoolel olid valdavteks suundadeks mitšurinlus ja lõssenkism. Ka meie aias kasvatati maisi. Siin korraldati pioneeriinstruktorite kursusieksameid, õpiti ravimtaimi, ilmakaarte määramist, matkatarkusi. Maiparaadidel käidi GAZiga, mille kastis istusid õpilased, loomamaskid peas.

Toimusid matkad, laagrid, õppekäigud. Rännati mööda Eestit ja suurt NSVLiitu.

Alustati looduskaitsepäeva tähistamist puu istutamise ja lõkkeõhtuga.

Koos jahimeestega loendati metsloomajälgi ja ulukeid, viidi lisasööta metsloomadele. Algas talvituvate lindude loendamine Emajõel. Osaleti S. Onno algatatud operatsioonis Larus. Pargis toimusid lindude rõngastamised, talvise rõngastamise jaoks püüti linde söögimajast.

Toimusid õpilaskonvverentsid, koostati uurimistöid.

Koostöös aiandus- mesindusseltsiga tehti näitusi. Algasid igasügisesed seenenäitused.

1979 toimus I Tartu Noorte Loodussõprade maja korraldatud looduse õpperaja kokkutulek Tartu koolide õpilastele Alatskivi õpperajal. Erinevatel õpperadel kevadiste kokkutulekute komme püsis 30 aastat.

1982 algasid iga-aastased loodusmaja õpilaste loodusajakirjade viktoriinid.

Oma saali puudumine ja ringide arvu suurenemisega tekkinud ruumi kitsikus sundis otsima täiendavad tegutsemiskohti.

LILLE 10 MAJA JÄÄB KITSAKS

LILLE 10 MAJA TAGAKÜLG

LAPSED MERISEAGA

RINGITUND KLASSIS

HAKATI TEGEMA SLAIDE

TEINE KASVUHOONE

LINDA ARU

LEGENDAARNE LINNUMEES HENRICH VEROMANN

ÕUESÕPE MATKAL

LOODUSKAITSEPÄEVA ÕPPEKÄIK

TEINE KASVUHOONE

LINDUDE RÕNGASTAMINE

KOLMAS KASVUHOONE

KIVIJÕGI LÕUNA-UURALITES 1965

FOTOAPARAADI KONTROLL

1983-1997
Tähe 95 ja Lille 10

1983 saadi loodusmaja kasutusse endine lasteaia maja Tähe 95. Kaunis heimatstiilis majas oli lisaks ringiruumidele ka saal, kus oli võimalik korraldada suuremaid näitusi, konverentse jm. Ka Lille 10 majas, kasvuhoones ja pargis jätkus huviringide töö.

Kasvuhoones oli lisaks liigirikkale taimekogule elavnurk, kus elas merisigu, rotte, hamstreid, soo-kilpkonnad, lühikest aega ka üks valge tuhkur.

Loodusmaja sai esimesed arvutid.

Jätkusid loodusmaja õpilaskonverentsid, joonistus-konkursid, praktilise looduse tundmise võistlused. Toimus loodusluuletuste konkurss.

Korjati puukoolidele marju (viirpuu, tuhkpuu) jm vilju (tõrud, hobukastanid) ning saadi vastu istikuid. Jätkus seemnevahetus botaanikaaedadega. Loodus-maja õpilased õppisid õues igal aastaajal.

Huvitavad kohtumised toimusid teadlaste ja kultuuri-inimestega nagu Andres Tarand, Viktor Masing, Ants Paju, Hendrik Relve, Aili Paju, Kalevi Kull, Jaan Mati Punning, Hando Runnel jt.

1983 sai loodusmaja endale embleemi, mille kandvaks sümboliks valiti kaunis kuldking.

1983 algasid loodusmaja varakevadised õppekäigud Põhja-Eesti jugadele, kus igal aastal tutvutakse geo-loogiliste vaatamisväärsustega.

Osaleti Tartu linnuatlase koostamisel.

1988 loodi Tartu noorte ökoloogiaklubi.

Koos Eesti Looduskaitse Seltsi Tartu korraldati looduskaitseviktoriini Tartumaa keskkooliõpilastele.

1988 hakati Tartumaa põhikooliõpilastele korraldama ökoloogiaviktoriini, mille tradistioon jätkub tänaseni.

1992 hakati Tartu õpilastele korraldama joonistus-konkurssi „Kodulinna loodus".

1995 asutati Loodusmaja õpetajatest MTÜ Käblik ja samanimeline metsakeskus Kulbilohu saunas. Alus-tati õppekava täiendavate aktiivõppeprogrammide koostamist ja pakkumist koolidele.

Tänaseni rahvusvahelisel Maa päeval toimuv üle-eestiline õpilaskonverents Meie elukeskkond sai alguse aastal 1996.

Eesti Vabariigi taasloomisega sai võimalikuks aktiivne osalemine rahvusvahelistes projektides.

TÄHE 95

RINGITEGEVUS TÄHE TÄNAVA MAJAS

NOORED ORNITOLOOGID TÄHE TÄNAVAL

TÄHE MAJA SAAL

ÕPPEKLASS TÄHE MAJAS

JOONISTUSNÄITUS TÄHE MAJA SAALIS

LOODUSMAJA ÕPETAJAD KOLMANDAS KASVUHOONES

ÕPILASKONVERENTSI ETTEKANNE TÄHE MAJAS

LILLE 10 PARGIS PÕÕSAID ÕPPIMAS

LILLE 10 ÕPPEKLASS ESIMESE ARVUTIGA

LILLE TÄNAVA PARK JA MAJA

EHISAIANDUSE RING MOSKVAS 1989 VDNHL-IL

LAPSED MERISEAGA

KOLIMINE TÄHE TÄNAVALT RIIA TÄNAVALE

ÕPPEKÄIK PIUSA KOOBASTES 1988

PURKIDE TAASKASUTUSVÕIMALUSTEGA
TUTVUMINE TÄHE MAJAS

EKSKURSIOONIJUHTIDE RING BALTI KETI AJAL
AEGNAL 23. AUGUSTIL 1989

LOODUSMAJA EMBLEEMIL ON KAUNIS KULDKING

1997-2004
Riia 118a ja Lille 10

1995 tagastati Tähe tn. maja õigusjärgsele omanikule ja 1997 kolis loodusmaja teaduspargi majja Riia 185 A. Õppetöö jätkus ka Lille 10 majas, pargis ja kasvuhoones. Elavnurgas elas närilisi, papagoisid, kilpkonni.

2002 oli suur muutuste aeg - võitlus Loodusmaja allesjäämise eest. Tänu paljudele toetajatele ja nende ettevõtlikkusele loodi sihtasutus Tartu Keskkonnahariduse Keskus, mis võttis Tartu linnavalitsuselt üle huvikooli Tartu Noorte Loodusmaja. Loodusmaja järjepidevus jätkus, muutus omandivorm – Tartu Loodusmaja jätkas erahuvikoolina.

2002 lõpetati ringitundide andmine Lille 10 majas selle amortiseerumise tõttu ja osa huviringe alustas tööd Lille majas (Lille 9). Kasvuhoone lammutati 2003.a juunis.

Lisandus arvuteid ja saadi modemiga PAP internetiühendus. 4 arvutiga arvutiklass oli õpilaste seas väga populaarne. Loodusmaja õpilased osalesid Eesti esimestes arvutisidel põhinevates haridusprojektides Tyybel, Taastyybel ja Kompress. Loodi koduleht www.teec.ee

2002 ilmus esimene loodusmaja õpilaste tehtud ajaleht „Kuldkinga Teataja“.

Tegevust alustas noorteühingu Eesti 4H loodusmaja klubi „Loodus“.

Aktiivselt osaleti rahvusvahelises UNESCO koolide Läänemere projektis (BSP) ja esineti New York´is õpilaskonverentsidel YouthCan 2001, 2002. Juhiti Eesti jõgede projekti 1996 -1997 (osales 14 kooli üle Eesti) ja Tartu noorte jalgrattaprojekti.

Raekoja platsil korraldati Prügikolli üritus (1998) ja Tartumaa koolide Ökodraama päev (2004).

Jätkus õppekava täiendavate programmide arendamine ja pakkumine koolidele.

Algas koostöö LKÜga Kotkas ja ELFiga (liigikaitse joonistuskonkurss, Palupõhja looduskooli kavandamine) ning Peipsi Koostöö Keskusega (rahvusvaheline „Vetevalla“ konkurss).

1998 korraldati joonistuskonkursi “Kodulinna loodus” ülevaatenäitus Eesti Rahva Muuseumis. Näituse avamisel pakuti tammetõrujahust torti.

TEADUSPARGI MAJA RIIA 185A

EESTI LOODUSE VIKTORIIN

ÕPETAJATE TUBA RIIA TÄNAVA MAJAS

KLASS RIIA TÄNAVA MAJAS

JOONISTUSED PARGIS PESUNÖÖRIL

ELAV NURK LILLE TÄNAVA KASVUHOONES

LILLE TÄNAVA KASVUHOONE VÄLJAST...

...JA SEEST

ELAVNURK RIIA TÄNAVA MAJAS

ARVUTIKLASS RIIA TÄNAVA MAJAS

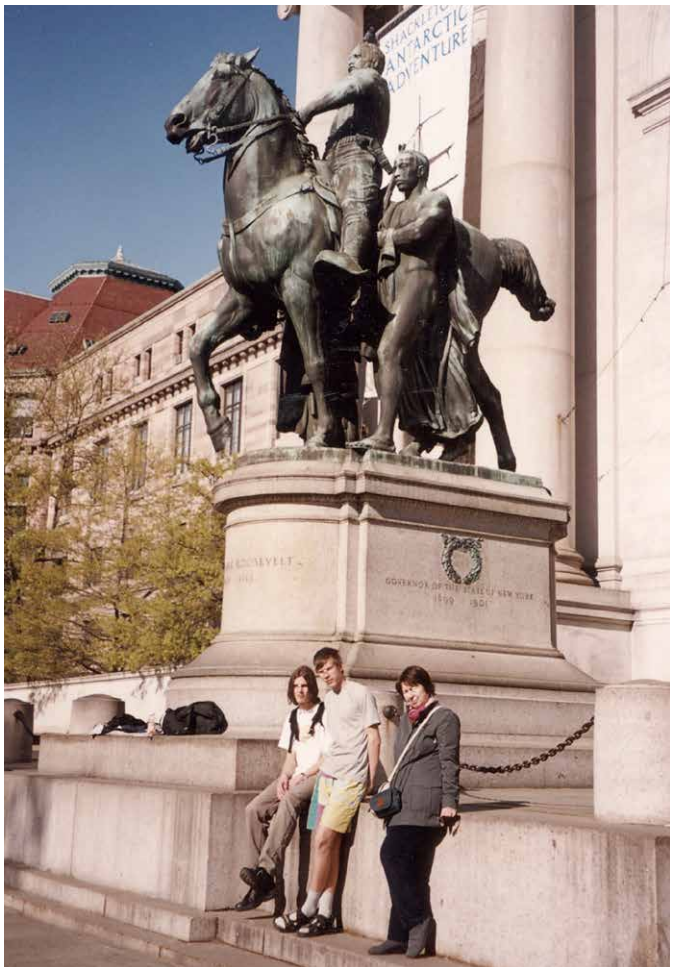

KONVERENTSIL YOUTH CAN 2001, NEW YORK

ÕPILASED KÄBLIKU METSAKESKUSES

JAHIMEESTEGA METSAS

GEOLOOGIARINGI ÕPILASED
AUSTRIA ALPIDES 2004

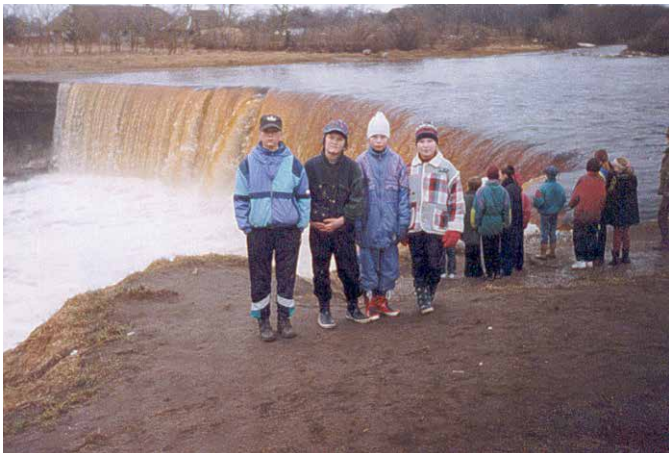

KEVADINE JUGADE EKSKURSIOON

2004-2013
Kompanii 10 ja Lille 10 park

2004 kevadel kolis Tartu Loodusmaja uutesse ruumidesse kesklinnas - Kompanii 10. Uus õppeaaasta algas tulekahjuga ja veekahjustuste likvideerimisega vastremonditud klassiruumides. Siin ootasid oma maja valmimist viimasest kasvuhoonest evakueeritud toataimed, elavnurgas rõõmustasid lapsi uued lemmikloomad: deegud, sisiprussakad, kannuskonnad.

Ruumipuudus oli sel perioodil meie igapäevaseks mureks. Loodusmaja huviringid töötasid mitmes kohas üle linna: Kompanii 10, Lille 9, TÜ botaanikaaias, zooloogiamuuseumis ja koolide juures.

Lille tänava parki ja aeda kasutati endiselt õppetöös. Ka botaanikaaed oli sage õppekäikude ja ringitundide toimumiskoht. Jätkusid traditsioonilised loodusmaja õppekäigud, matkad, viktoriinid, konkursid, õpilastööde näitused, konverentsid, suve-, sügis- ja talvelaagrid.

Tavaliseks sai projektipõhine tegevusmudel. Lisandus kaasaegseid, tehnilisi ja digitaalseid uurimisvahendeid (binokulaarid, teleskoop ja digiluup). Alustasime loodusmaja ajaveebi pidamist: tartuloodusmaja.wordpress.com

2011 aasta sügisest peavad lapsevanemad laste osaluse huviringis linna inforegistris veebipõhiselt kinnitama. 2012 toimus esimene loodusmaja heategevuslik jõululaat.

2010 toimus arhitektuurivõistlus, mille võidutöö baasil hakati ehitama uut loodusmaja Tartu Loodusmaja ajaloolisse kohta Lille 10. Uue maja ehitamiseks, vana lammutamiseks ja pargiala kujundamiseks vajalikust rahast suurem osa saadi Euroopa Regionaalarengu Fondist, oma osaga toetas Tartu Linnavalitsus.

Pargiala loomisel säilitati suuresti looduslikku reljeefi ja olemasolevaid puid. Lisati Eesti kohalikke puuliike. Pinnasest tulnud rändkividest sai kivirada. Vana loodusmaja lammutamisest saadud kivid ja kasutamiskõlblik puit kasutati erinevatel renoveerimistöödel. Enne Kompanii tänavalt lahkumist korraldati vanade asjade oksjon – uued omanikud said kõik meile uues majas mittevajalikud mööbliesemed jms.

KOMPANII 10

ÕPPEAASTA ALGUSE TULEKAHJU

KOMPANII 10 ÕPPERUUMID

LÄÄNEMERE PROGRAMM

LOODUSMAJA KEVADKONVERENTS 2012

ÕUESÕPE LILLE 10 PARGIS

LEMMIKLOOMARINGI TUND KOMPANII 10 KLASSIS

LINNALOODUSE NÄITUS LILLE 10 PARGIS 2008

LAPSED MERISEAGA

LINDUDE SÖÖGIPALLIDE TÖÖTUBA

VÄIKELASTE LOODUSHOMMIK KOMPANII TÄNAVAL

LOODUSMAJA HEATEGEVUSLIK JÕULULAAT

ÕPPEKÄIGUL PEIPSI ÄÄRDE KALLASTE PANGA ALL

RINGITUND LILLE 10 PARGIS

LODJAGA EMAJÕEL

SEENENÄITUS LILLE 10 PARGIS

UUELE LOODUSMAJALE LILLE 10 TULEB RUUMI TEHA

PEALE OKSJONIT KASTIDE OTSAS
ARUANDEID KIRJUTAMIAS

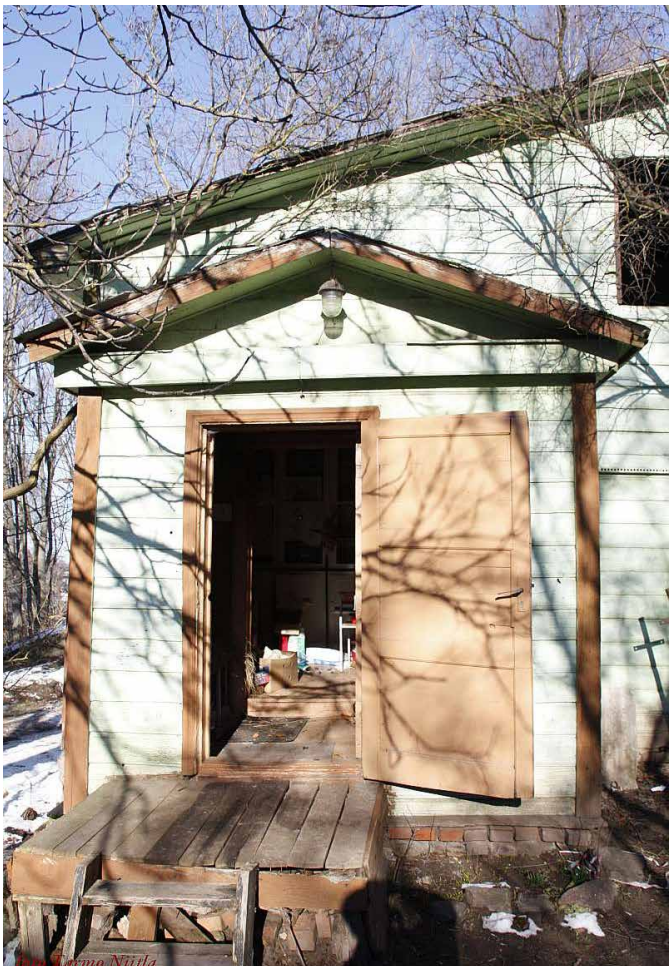

LILLE 10 VANA MAJA VIIMASED PÄEVAD

2013-...
Lille 10

2013. aasta augustist tegutseb Tartu Loodusmaja uuesti aadressil Lille 10, uues moodsas ja energiatõhusas hoones, mille projekteeris arhitektuuribüroo Karisma.

Loodusharidust saab jagada maja ümbritsevas pargis, kus kasvab looduskaitsealune tamm ning on säilitatud puude mitmekesisus. Juurde on rajatud rändkivirada, koprapesa, kolme liiva liivakast, vaateplatvorm, päikesekell, viljapuuaed ja erinevad istutusalad. Pargis on ka tiik ja väliõppeklass.

Hoone lõunatiivas on päikesetuba noorematele loodusehuvilistele ning vanemate õppurite jaoks kivituba, lilletuba, linnutuba, loovustuba. Õpilaste lemmikpaik on loomatuba, kus elavad deegud, küülikud, tšintšiljad, viirpapagoid, merisead, madagaskari sisiprussakad, raagritsikad ja ahhaat-teod. Lisavõimalusi õppimiseks pakuvad ka labor, töökoda, köök ja toidutaimede peenrad aias.

Uue maja süda on viie tasapinnaga talveaed, mille üheks eesmärgiks on õpetada tundma maailmas enim kasutatavaid toidu- ja tarbetaimi. Aastaid väga kitsastes oludes elanud punakõrv-ilukilpkonnad on saanud enda kasutusse suure basseini talveaias.

Tänases Tartu Loodusmajas õpib 662 õpilast 1.-12. klassini, kes osalevad 18 erinevas huviringis. Kõige arvukam on nooremate loodusesõprade huviring 1.-3. klassi õpilastele.

Huvikooli uued õppekavad toetavad uurimuslikku õpet loodusteaduste erinevates valdkondades. Koostööd arendatakse üldhariduskoolidega valikkursuste andmisel ning väljatöötamisel on huviringid erivajadustega õpilastele

Jätkuvad õpilaste väljasõidud loodusesse ja taludesse ning looduslaagrid igal aastaajal. Tihe koostöö on Palupõhja Looduskooli ja Kabli linnuvaatlusjaamaga.

Kord kuus toimuvad väikelaste loodushommikud eelkoolieelistele.

foto: Jaan Sokk

UUS TARTU LOODUSMAJA LILLE 10

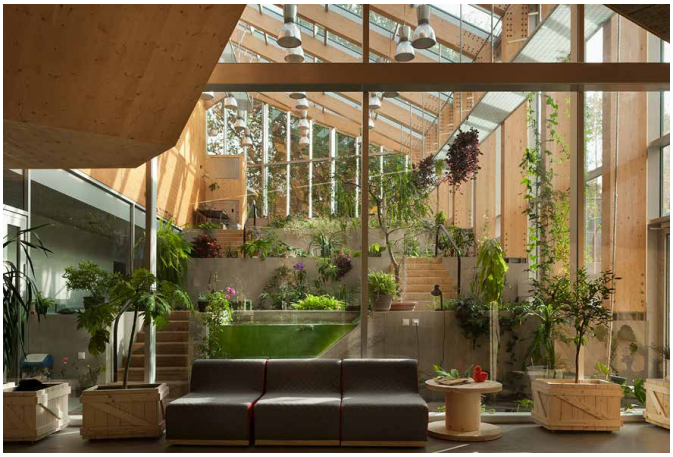

TALVEAED UUES MAJAS

UUE MAJA EHITUS

UUE LOODUSMAJA KÖÖK PAKUB UUSI VÕIMALUSI

UUE MAJA EHITUS

UUS AVAR SAAL

UUS TARTU LOODUSMAJA TALVEAIAGA

LAPSED MERISEAGA

LOODUSEGA SÕBRAKS

SEENENÄITUS UUES TARTU LOODUSMAJAS

KILPKONNAD KAUAOODATUD BASSEINIS

JÄRVSELJAL METSA ISTUTAMAS

LILLE 10 PARK JÄTKUVALT LOODUSHARIDUSE TEENISTUSES

KABLIS SABATIHASEID RÕNGASTAMAS

ÕPILASED TAHVELARVUTITEGA ÕUES ÕPPIMAS

LOODUSMAJA AVAAKTUS

VAATEPLATVORM PARGIS

SÜGISTÖÖD LILLE PARGIS

Pildid: Jaan Sokk (uus loodusmaja), Tarmo Niitla, Ireen Trummer (Kompanii tänava maja), Tiiu Hansen, Helle Kont, Elo Hermann, loodusmaja arhiiv ja loodusmaja pere erakogud.

tartu loodus maja